

# **TIL PORTFELLARI ORQALI“ CHET TILI” FANINI O‘RGANAYOTGAN TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINI INTEGRATIV TASHKIL ETISH METODIKASI SIFATIDA**

**Sanoyeva Gulbar Rizoqulovna**

Alfraganus Universiteti “Fakultetlararo chet tillari”

kafedra dotsenti (PhD)

e-mail: [g.sanoyeva@afu.uz](mailto:g.sanoyeva@afu.uz)

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada dolzab muammoni hal qilish yo'llari - "chet tili" fanini o'rganayotgan talabalarning mustaqil isharini integrativ tashkil etish metodikasini takomillashtirish muhokama qilinadi. Chet tilini o'rgatishning maqsad va natijalariga yangicha qarash doirasida kiritilgan “chet tili kompetensiyalari” tushunchalari o'z aksini topgan. Talabalarning mustaqil ishi katta hajmdagi ma'lumotlarni o'zlashtirish va chet tili kompetensiyalarini egallashda muammolarni hal qilishning kaliti hisoblanadi. Ta'lim jarayonida til portfellari tushunchasi chet tilini o'rganishda talabalarning mustaqil ishlarini integrativ tashkil etish metodikasi sifatida taqdim etilgan.

**Kalit so'zlar:** Til portfellari, talabalarning mustaqil o'quv ishlari, chet tili kompetensiyalari, integrativ tashkil etish metodikasi.

**Kirish:** Oxirgi o'n yilliklarda "Chet tili" faniga alohida e'tibor qaratilmoqda, chunki hozirgi sharoitda amaliy bilimlar bir yoki bir nechta chet tillari orqali shaxsning muvaffaqiyatli ijtimoiy va kasbiy o'zini o'zi anglashining zaruriy shartlaridan biriga aylandi.

Fanning predmeti "Chet tili" - bu nafaqat til birliklarining (fonetik, morfemik, leksik, morfologik va sintaktik darajalar), balki og'zaki ravishda namoyon bo'ladigan paralingvistik tartibdagi hodisalarning (an'analar va odob-axloq, tushunchalar va voqeliklar, ya'ni hamma narsa) ochiq va doimiy ravishda kengayib borayotgan tizimidir. O'rganilayotgan til mamlakatlari ijtimoiy, siyosiy va madaniy hayoti sohalarini bildiradi). Bunday hajmdagi ma'lumotlarni samarali o'zlashtirish "Chet tili" fanining lingvistik va madaniy jihatlar bilan bog'liq bo'lgan materialni o'rganish va o'zlashtirish bo'yicha shaxsning uzoq muddatli, umrbod va shuning uchun asosan mustaqil ishlashini nazarda tutmaydi.. "O'z-o'zini tarbiyalash" tushunchasi ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning jadallashuvi va u bilan birga kechayotgan globallashuv davrida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ijtimoiy faol shaxs nafaqat o'zining bevosita mutaxassisligi bo'yicha malaka oshirish nuqtai nazaridan, balki u yoki bu darajada kundalik va kasbiy faoliyatiga integratsiyalashgan turli xil fanlar va texnologiyalar bilan bog'liq holda zamon bilan hamnafas bo'lish zarurligini tushunadi.

“Chet tili” fanining yangilangan ish dasturlarida talabalarning darsdan tashqari mustaqil ishlari uchun katta hajmdagi akademik soatlar ajratilgan. Ta'riflarning o'zi allaqachon mustaqil va darsdan tashqari talaba o'quv jarayonining sub'ekti sifatida faol bo'ladigan va o'qituvchi funktsiyalarining bir qismini (xususan, rejalashtirish, tashkil etish, baholash) o'z zimmasiga oladigan ta'lim faoliyatining ushbu turi uchun sharoitlarni ko'rsatadi. Shu bilan birga, o'qituvchi ta'lim faoliyatini umumiy strategik tashkil etish va uni pedagogik ta'minlashni amalga oshiradi. Ta'limda o'quv tili portfeli talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etishning istiqbolli texnologiyasi bo'lib tuyuladi.

Til pasport uslubi va tuzilishiga ko'ra rasmiy hujjatlar to'plamiga o'xshaydi. Portfelning ushbu komponenti pasport egasi u yoki bu darajada gapiradigan tillar ro'yxatini, turli vaqtlarda ko'rsatilgan tillarning har birida rivojlangan ko'nikma va ko'nikmalarni o'z-o'zini baholash natijalarini o'z ichiga oladi.

Til biografiyasi bu kundalikning o'ziga xos turi bo'lib, unda uning egasi chet tilini o'qitishning butun jarayoni tarixini erkin tasvirlab beradi: motivatsiyalar, shartlar, o'quv qo'llanmalari, o'quv ishidagi qiyinchiliklar va muvaffaqiyatlar, shakllangan chet tili kompetensiyalarini amalda qo'llash tajribasi.

Til dosyesi chet tili bo'yicha olingan bilim va rivojlangan ko'nikmalardan uning egasi tomonidan amaliy foydalanish namunalari to'plamidir. Bunday misollar chet tilidan foydalangan holda yaratilgan avtobiografiyalar, hisobotlar, PowerPoint taqdimotlari va boshqalar bo'lishi mumkin - portfel egasi saqlamoqchi bo'lgan hamma narsani (avval o'qituvchiga, keyin esa potentsial ish beruvchiga) shaxsiy

yutug'i sifatida ko'rsatish. Taxminlarga ko'ra, ma'lumotlarning mazmuni uning egasi tomonidan doimiy ravishda yangilanib turadi, chunki uning chet tilini bilishi yaxshilanadi.

Ta'limda o'quv tili portfelining asosiy g'oyalaridan biri bu uning egasining chet tilini o'qitish jarayonida erishgan muvaffaqiyatlari va yutuqlarini ma'lum mezonlar asosida qayd etish va namoyish etish imkoniyatidir. Talaba o'z portfeliga o'rganilayotgan til bo'yicha o'zining eng yaxshi asarlarini, ishlab chiqilayotgan chet tili loyihalari materiallarini, shuningdek, "Chet tili" fanini o'zlashtirishda erishgan yutuqlarini tasdiqlovchi diplom va boshqa rasmiy hujjatlarni tanlab oladi va o'z portfeliga kiritadi.

Shu jumladan til portfelining tuzilishi shaklga o'z-o'zini baholash shkalasini kiritishni o'z ichiga oladi.

1. Chet tili bo'yicha o'quv ma'lumotlari (grammatika, fonetika, lug'at va boshqalar bo'yicha eslatmalar) to'plami bo'lgan "Kollektor" joriy Internet manbalariga havolalar, lingvistik, ijtimoiy-madaniy va kasbiy mavzulardagi haqiqiy matnlar.

2. Talabaning asosiy ta'lim yo'nalishlari bo'yicha mustaqil ishiga misollar ko'rinishidagi "ishchi materiallar": fonetika, grammatika, lug'at bo'yicha bajarilgan mashqlar (shu jumladan kasbiy terminologiyadan foydalanish bo'yicha vazifalar), haqiqiy ijtimoiy-madaniy va kasbiy yo'naltirilgan parchalarning yozma tarjimalari va badiiy matnlar.

– portfelga ma'lumotlarni matnlar, grafikalar, audio va videolar ko'rinishidagi keng formatdagi va ularning turli kombinatsiyalarida kiritish;

– to'plangan ma'lumotlar asosida o'z ishlaringizni (ma'ruza va taqdimotlaringizni) yaratish, ularni zaruratga qarab to'g'rilash va to'ldirish, auditoriyada ko'rsatish va internet platformalariga joylashtirish;

Bundan tashqari asosiy papka – "Mening portfelim" (o'rganilayotgan chet tilini ko'rsatgan holda) – birinchi darajali bo'ysunuvchi papkalarni o'z ichiga oladi. Ma'lumotlar banki (chet tilidagi material to'plangan), "Mening chet tilidagi material bilan ishim" va "Mening dosyem" (o'z ichiga olgan papka) va fayllar "Mening tarjimai holim", "To'ldirilgan anketalar va o'z-o'zini baholash shkalasi", "Chet tili" fanidan mening diplom va sertifikatlarim"). Xulosa qilib aytib o'tish joizki, talabalarning o'z ta'lim faoliyat natijalarini ob'ektiv o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini egallashiga samarali yordam beradi.

### **ADABIYOTLAR RO'YXATI**

1. Luferov D. Til portfeli "Chet tili" fanini o'rganayotgan talabalarning tashkil etish texnologiyasi sifatida.// Moskva davlat mintaqaviy universitetining xabarnomasi. Seriya: Pedagogika. 2017. N 4 P..DOI: 10.18384/2310-7219-2017-4.152-163

2. Azimov E.G., Shchukin A.N. Uslubiy atama va tushunchalarning yangi lug'ati (tillarni o'qitish nazariyasi va amaliyoti): ilmiy metod. M., 2010. 448 b.

3. Koryakovtseva N.F. Chet tilini o'rganuvchilarning mustaqil ishlarini tashkil etishning zamonaviy usullari: o'qituvchilar uchun qo'llanma. M., 2002. 173 b.

4. Koryakovtseva N.F. Chet tillarni o'qitish nazariyasi va samarali ta'lim texnologiyalari: darslik. M., 2010. 192 b.

5. Sirina T.A. Portfolio texnologiyasi "Chet tili" fani doirasida nolingvistik universitetlar talabalarini baholashning innovatsion vositasi sifatida. XXI asr intellekti: fan va ta'limni rivojlantirish muammolari va istiqbollari: To'plam: ilmiy-amaliy konferensiyalari va kasbiy pedagogik kurslar materiallari. (kirish sanasi: 10/08/2017).

|                                                                                                                                                                                                |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Mohinura Misaboyeva, O.M.Normatov<br>TURKISTON ASSRDA OLIY TA'LIM                                                                                                                              | 695 |
| Mohinura Misaboyeva, Sh.B.Jumaeva<br>O'ZBEKISTONNING IJTIMOIIY-SIYOSIIY RIVOJLANISH STRATEGIYASI                                                                                               | 696 |
| Usmonaliyeva Madina Komiljon qizi, O.M.Normatov<br>XX ASR BOSHJARIDA TURKISTON MATBUOTI SAHIFALARIDA XOTIN-QIZLAR MASALASI                                                                     | 699 |
| Boymurodova Muborak, O.M.Normatov<br>QADIMIY DABUSIYA QAL'ASI TARIXIGA OID AYRIM MULOHAZALAR                                                                                                   | 701 |
| Olimjonova Fazilatxon Orifjon qizi, Miraxmedova Shoxida Nusratilloevna<br>TOG'AY MUROD IJODIDA QO'LLANILGAN DIALEKTLAR                                                                         | 703 |
| Tashpulatova Dilorom Mukimovna<br>O'QUV FANLARINI INTEGRATSION O'QITISHNING RAQAMLI TIZIMI                                                                                                     | 705 |
| Mirzaalimov Avazbek Alisherovich<br>INTEGRATIV DASTURIY TA'MINOT MODIFIKATSIYASI ASOSIDA TALABALARNING KASBIY FAOLIYATGA TAYYORGARLIGINI SHAKLLANTIRISH                                        | 707 |
| Kamaladin Kuronboyevich Matyabubov<br>UMUMTA'LIM MAKTEBLARIDA TARBIIYA FANIDA EMPATIYANI SHAKLLANTIRISH USULLARI                                                                               | 709 |
| Sotvoldiyev Jasurbek Baxtiyor o'g'li<br>BELBOG'LI KURASHDA TALABA SPORTCHILARGA KO'KRAKDAN OSHIRIB TASHLASH USULI TEXNIKASINI O'RGATISHNI TAKOMILLASHTIRISH SAMARADORLIK BOSQICHLARI           | 711 |
| Tolipova Baxtigul Farxodovna<br>OZIY-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSIYAVIIY FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIIY ILMIY-METODOLOGIK YONDASHUHLARI                             | 715 |
| Temirbekova A.O<br>NEYROPEDAGOGIK TAHLILLARNI O'TKAZISHDA NUTQIIY TAFAKKURGA OID MASALALAR                                                                                                     | 718 |
| Sultonov Muxammadali Fayzulla o'g'li<br>BO'LAJAK MAXSUS PEDAGOGLARDA FAOL FUQAROLIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL MODELII VA PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI                      | 721 |
| Мадиев Отамурод Бобомуродович<br>IKKINCHI JAHON URUSHI XOTIRALARDA                                                                                                                             | 724 |
| Kazakbaeva Muxabbat Turabaevna<br>ABU RAYHON BERUNIY ILMIY MEROSINING TALABALARDA KARTOGRAFIK KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHDAGI PEDAGOGIK AHAMIYATI                                            | 726 |
| G'ofurjonova Zilola Nodir qizi<br>SIYOSIIY MATNLARNI O'ZBEK TILIGA TARJIMA QILISHDA QOLIPLASHGAN BIRIKMALAR VA ULARNING STRUKTURAVIIY-SEMANTIK TALQINI                                         | 728 |
| Мирвоский Х.Х.<br>СИНДРОМ ОТКЛАДЫВАНИЯ, ХРОНОМЕТРАЖ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВРЕМЕНИ: ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД В УПРАВЛЕНИИ ВРЕМЕНЕМ                                                          | 732 |
| Ermotov Dilmurod Nazarmatovich<br>13-14 YOSHLI FUTBOLCHILARDA MUSOBAQA FAOLIYATI SAMARADORLIGINING PASAYISHI: PSIXOFIZIOLOGIK CHARCHOQ VA QAROR QABUL QILISH SIFATI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK     | 740 |
| Izzatullayeva Niginabonu Xasanovna<br>KONSTITUTSIYAVIIY HUQUQ VA ERKINLIKLARNI TA'MINLASHNING ZAMONAVIIY MEXANIZMLARI: NAZARIY VA AMALIIY JIHATLAR                                             | 746 |
| Egamberganova Dinara Jumanazarovna<br>JISMONIIY TARBIIYA DARSJARIDA TEZLIK QOBILIIYATLARINI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH                    | 749 |
| Murodov Abdul Majid Dilshod o'g'li<br>THE ROLE OF GREEN LOANS IN PROMOTING CIRCULAR ECONOMY IN UZBEKISTAN                                                                                      | 752 |
| Norbo'tayeva Iroda Yunusovna<br>BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK BILIMLARNI SHAKLLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH                                                | 756 |
| Хўжақулова С.Р.<br>ДОНИДА ТЕМИР ТўПЛАШ ХУСУСИЯТИ ЮҚОРИ ДОНОР НАВНИ ТАНЛАШ                                                                                                                      | 758 |
| Abdilaxatov Elzod Ergashbayevich<br>LAVANDULA ANGUSTIFOLIA EFIR MOYI VA FENOLIK BIRIKMALARINING KIMYOVIIY TARKIBI, BIOLOGIK FAOLLIGI HAMDA FARMAKOLOGIK XUSUSIIYATLARINI KOMPLEKS TADQIQ ETISH | 762 |
| To'xtayeva Gulshan Po'lotovna<br>TADQIQOTLAR O'TKAZILGAN DALA TUPROG'INING MORFOLOGIK BELGILARI                                                                                                | 764 |
| EshnayeV N.J.<br>INNOVATSION TA'LIM MUHITIDA TALABALAR KASBIY MOBILLIGINI TA'MINLASHDA KOPING MOSLASHUVCHANLIGINING PSIXOLOGIK FUNKSIYALARI                                                    | 766 |
| Olloqulov Ma'rufjon Bahromjon o'g'li<br>IMKONIIYATI CHEKLANGAN BOLALARNING UY TA'LIMIDA SUBYEKTLAR HAMKORLIGINI KUCHAYTIRISH ORQALI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI                          | 769 |
| Perdeshova Nargiza Yesenbayevna<br>TALABALARNING KASBIY MULOQOT MADANIYATIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOIIY, PEDAGOGIK VA RAQAMLI OMILLAR                                                            | 774 |
| Sanoyeva Gulbar Rizoqulovna<br>TIL PORTFELLARI ORQALI "CHET TILI" FANINI O'RGANAYOTGAN TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINI INTEGRATIV TASHKIL ETISH METODIKASI SIFATIDA                           | 777 |
| Umarova Gulhayo Mirodiljon qizi<br>BOSHLANG'ICH TA'LIM JARAYONIDA O'QITUVCHINING PEDAGOGIK MAHORATI                                                                                            | 779 |